

Endokrīno analīžu pārbaude sarkoidozes pacientiem: retrospektīva datu izpēte Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas stacionārā "Gaiļezers" 2005.–2013. gadā

Ieva Ruža^{1,2}, Dainis Kalnačs³, Alvils Krams^{2,4}, Aivars Lejnīks^{1,2}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Iekšējīgo slimību katedra, Latvija

² Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīca, Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas fakultāte, Latvija

⁴ Latvijas Universitāte, Internās medicīnas katedra

Ievads. Sarkoidoze ir hroniska sistēmiska slimība, tās klīniskās izpausmes ietekmē granulomu novietojums orgānos, bet patoģenēzē nozīmīga loma ir D vitamīna un kalcija vielmaiņai. Sarkoidozes terapijas izvēlei būtiski ir plaušu funkcionālie rādītāji, radioloģiskā un bronhoskopijas aina, kā arī laicīga atsevišķu bioķīmisko parametru analīze, lai varētu spriest par ārstēšanas taktiku un prognozi.

Darba mērķis. Izpētīt veiktos endokrīnos laboratoriskos izmeklējumus, kas ir nozīmīgi sarkoidozes diagnostikai un slimības aktivitātes precizēšanai ārpus specializētām klīnikām.

Materiāls un metodes. Tika veikts retrospektīvs pētījums, Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas (RAKUS) stacionārā "Gaiļezers" arhīvā analizējot 90 slimības vēsturu pacientiem ar sarkoidozi 2005.–2013. gadā, tālāk datu apstrādē iekļaujot 73 slimniekus. Iegūtie dati tika apkopoti un apstrādāti, izmantojot *Microsoft Excel* programmu.

Rezultāti. 73 analizētie sarkoidozes pacienti (39 sievietes un 34 vīrieši) bija vecumā no 21 līdz 75 gadiem (vidējais vecums $M = 45,87$, $SD = 4,12$). Pirmreizēja diagnoze (Lēvgrēna vai Hērforta sindroms, histoloģisks vai citoloģisks apstiprinājums) tika noteikta 35 pacientiem (vidējais vecums $M = 39,49$, $SD = 5,49$), bet iepriekš diagnosticēta slimība – 38 pacientiem (vidējais vecums $M = 51,42$, $SD = 1,33$). Kalcījs serumā bija noteikts 38 pacientiem (52%), vidēji – $2,33$ mmol/l ($SD = 0,01$), paaugstināts līmenis ($> 2,55$ mmol/l) bija 5 pacientiem (13%). Kalcījs diennakts urīnā bija noteikts 12 pacientiem (16%), vidēji – $288,36$ mg/24 h ($SD = 13,11$), paaugstināts līmenis (> 300 mg/24 h) bija tikai trijiem pacientiem (25%). Laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam nevienam no stacionētajiem pacientiem nav noteikts D vitamīns, 2011.–2013. gadā kalcidiols analizēts trīs reizes, kalcitriols – vienu reizi. Parathormons (PTH) noteikts 12 pacientiem (16%), tā līmenis supresēts bija diviem (16%) no tiem. Angiotenzīna konvertāze (AKE) pārbaudīta 17 pacientiem (23%), paaugstināts līmenis (> 55 U/l) – 9 (53%). Tukšas dūšas glikozes līmenis analizēts visiem slimniekiem, diviem no tiem ir glikozes tolerances traucējumi, 8 – dažādas izcelsmes cukura diabēts.

Kreatinīns noteikts 68 pacientiem (93%), paaugstināts (> 106 mkmol/l) – 12 (17%), divi no šiem pacientiem saņēma nieru aizstājterapiju. Sonogrāfiski izmeklēti 44 pacienti (60%), nierakmeņi konstatēti četriem (9%) no tiem.

Antivielas pret tireoīdperoksidāzi (anti-TPO) pārbaudītas 13 slimniekiem (18%), paaugstinātas – 3 (23%). Citas autoimūnās slimības (celiakija, sklerodermija) meklētas, bet nav apstiprinātas vēl diviem pacientiem.

Secinājumi. Vispārējās aprūpes slimnīcā stacionēto sarkoidozes slimnieku vecums atbilst Ziemeļeiropā raksturīgajai slimības divpakāpju gaitai. Ārpus specializētas klīnikas sarkoidozes slimniekiem ir nepietiekama slimībai nozīmīgāko endokrīno parametru, īpaši kalcija, analīze serumā un diennakts urīnā. Lai gan D vitamīna analīze uzskatāma par ambulatoru mērījumu, PTH mērījums varētu palīdzēt precizēt slimības aktivitāti.